

КЪЫРАЛ ЖУМУШЛА

Казбек Коков Россейни Президентни бла ушагыны эсеплери бла шагъырейлендиргенди

Казбек Коков къысха интервьюда Россейни Президентни Владимир Путин бла 13 июльда этген тюбешиуюню баш эсеплери бла шагъырей этгенди.

- Казбек Валерьевич, Сизни Россейни Президентни Владимир Путин бла тюбешиуюнюгге жамауат, басма органла да уллу эс бургандыла. Къыралны Башчысыны Къабарты-Малкъарда ишленден ханары болганы, ол регионнга сезерча болушлукъ этгени да баямды. Ол тюбешиуюню туура этилмеген зат бармыды? Шарт проеклеге себеплик этиуюню юсонден айтылгандымы?

- Россей Федерацияны Президентни къуллугъна тийишлиликде битеу регионлада да бола турган ишлеге, къыралны кесинде халгъа, тыш политикагъа да эс бурганлай, къайгыргъанлай турады. Мен, субъектлени башха оноучуларыча, планнга кере кезиуюню жетгенде, Президентге Къабарты-Малкъар Республикада социал-экономика болумну юсонден билдиргенме.

Мени бу къуллукъгъа сала туруп, Президент талай буйрукъ берген эди. Ол санда республиканы бюджет-финанс болумун тап халгъа келтирирге, халкыны фидаларын ёсдюрюрге, властыны федерал органлары бла бирге ишлеуюню тирилтирге керек болганды. Тюбешиуюню ма ол буйрукъла къалай толтурулгандыны ослеринден да сёлешингенди. Финансланы юслеринден айтханда, жетишимле бардыла, уллу жетишимле окъуна. Кеси фидаларыбыз да ёсгенди, бюджетни жалчытуу да игиленгенди. Кертисин айтханда, биз Шимал-Кавказ федерал округну регионларыны тизмесинде окъуна бек анишгенден башлагъан эдик ишибизни. Энди уа кеп жаны бла

алагъа оздурмайбыз, бир-бир ишле бла уа алда окъунабыз.

Алай неге жетишлмагъаныбызны юсонден да айтылганды. Орта эсеп бла алгъанда, иш хакъ ёсгенди, алай ол жаны бла биз мурад этгенча кёрюмдюлеге жеталмагъанбыз. Аны айтханым, ёсюм бар эсе да, СКФО-да алчыланы санына тюшалмагъанбыз. Не десенг да, биз эки жылны «ковидни» болумларында жашагъанбыз. Федерал болушлукъ да этилгенликге, ол ауруугъа къажуа кюреше республикагъа да уллу къоранчла этерге тюшгенди. Ол санда коронавирусдан ауругъанлагъа, врачлагъа да ахча бла себеплик этилгенди. Жыл бла жарымдан аз заманга 1,5 миллиард сом чаклы бирни къоратханды. Ол а, айхай да, иш хакъ бла байламлы кёрюмдюлеге да къатылганды. Болсада, КъМР-ни Правительствоосуна ма тюнене болгъан жыйлыуунда бюджетниклени иш хакъларын 10 процентге кётюрюуюню юсонден тийишли документле къабыл кёрюлгенди. Ол жумушка 800 миллион сом чаклы бирни бёллюкбюз. Аны бла тохтап къалыр муратыбыз да жокъду.

Биз тамамларгъа керек болгъан башха жумушлары ослеринден айтханда, эм алгъа ЖКХ-ны тап халгъа келтирирге керекди. Суу бла жалчытуу баш борчларыбыздан бириди. Алай мен Президентден болушлукъ излемегенме, нек дегенде кесибизни бюджетибиз федерал тизмеге кирген инфраструктура жумушлары толтуруугъа ахча бёлуюню программасына тири къошулурга онг береди. Бизге 2 миллиард 600 миллион сом бёлюрге

оноу этилгенди, ол а Бахсанны элдерине суу тартуу бла байламлы уллу проектни толтуруугъа онг берликди. Дагъыда Зольскну талай элине суу быргъыла ётдюрюу жаны бла да мадар эте турабыз.

Башха магъаналы ишибиз жылыу-энергетика комплекс бла байламлыды. Шёндю анга энчи эс борабыз, ремонт ишле бардырабыз, аны жангыртууу программасы да жарашдырылыпды.

Мен Президентге эки проектни кёрюзгенме. Биринчиси - Хушто-Сырт - Булунгу автомобиль жолну Чегем - Булунгу кесеги. Проектге саулай да 3 миллиард сомдан артык керек болгъаны тергелгенди, алай биз, аны бир неча кесекке бёлюп, тюрюл-тюрюл программалагъа къораргъа кюрешгенбиз. Ишни къолгъа алгъанбыз. Жаланда Эл-Тюбу - Булунгу кесегин программагъа къошалмагъанбыз. 1 миллиард 780 миллион сом керек болгъан участок асфальтсыз къалганды. Ол жолну жангыртууу жаланда социал магъанасы болуп къалмай, кюркюсузлукъну жалчытуу бла чекленмей, Чегем районну экономикасын айнытууга да себеплик барды. Нек дегенде бу тийереге туристе кеп келеди. Биз бу ишни магъаналыгъа санап, Президент себеплик этерин аны ючюм тилгенбиз. Ол Марат Хуснуллинге тийишли буйрукъла бергенди, ала уа андан ары ётдюрюлгенди да, шёндю биз ишлей турабыз.

Экинчи проект - Бахсанда больницады. Ол муниципалла аралы урхендиягъа саналады, нек дегенде Бахсан шахар округда бла Бахсан муниципал районда

жашагъан 123 минг адамгъа къарайды. Больница 1936 жылда ишленгенди, алай биз бу проект бла бир программагъа да киралмагъанбыз, биринчи болушлукъ берген бёлюм бла байламлы программагъа окъуна. Биягъы Президентден жангы больница ишлерге себеплик этерин тилегенбиз да, болушлукъ да тапханбыз.

- Казбек Валерьевич, Сиз Москвада дагъыда бир неча тюбешиу бардыргъансыз, ол санда федерал министрле бла да. Аланы эсеплерины юслеринден да айтсагъыз эди.

- Бек башы - властыны федерал органларыны хайырындан саулыкъ сакълауу учреждениеларына теленмай къалгъан борчубуздан къутулур онг чыккъанды. «Ковидни» кезиуюнде кюркюулу жукъгъан аурууладан бакъгъан госпитальлагъа тюрлендирилген больницада артыкда уллу борч жыйышдырылганды - 800 миллион сом чаклы бир. Мында мен Россей Федерацияны Правительствоосуна, Федерация Советни таматасы Валентина Матвиенкогъа да бу проблемадан къутулурга себеплик этгенлери ючюм жюрек ырызлыгъымы билдирге сюеме. Правительствоу тийишли оноу чыккъанды, кеп да бармай биз келишимге къол саллыкъбыз, андан сора ахча больницагъа жетдирилликди. Ол а медицина учрежденияларыбызны ырыскы онлаусун кючлендирге эмда ала чырмаусуз ишлерча этерге болушлукъду.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуна пресс-службасы.

Ыспаслау

Республиканы Башчысы следовательлени байрамлары бла алгъышлагъанкы

«Жыл сайын 25 июльда бизни къыралда Россей Федерацияны следствие органларында къуллукъ этгенлени конлерин белгиледи. Ол усталыкыны сайлагъанла, жууаплыкыны аныглап, битеу кючлерин алагъа буюрулган жумушну законну эм башына салып тамаларгъа, Россейни эм аны инсанларыны сейрлерин кюрууларгъа, аманлыкчылыкъгъа, экстремизмге эм коррупциягъа къажуа кюреше болмагъанча уллу къошумчулукъ этеди», - деп айтылады республиканы оноучусуна алгъышлау сёзюнде.

- Следствие органланы ветеранларына артыкда уллу ыспас этерчады. Ала битеу жашуларын ол магъаналы ишге жоралагъандыла. Бююнюкде битеу билмлерин эм уллу сынауларын жаш тёлуюню юйретиле береди. Жюрегими теренинден следствие органлада ишленлени эм ветеранланы профессионал байрамлары бла алгъышлаймай Кийик саулыкъ, тууган республикабызгъа эм Ата журтубузгъа магъаналы ишигизде жетишимле тежейме.

ПРОЕКТ

Элбрусда жангы больница

КъМР-ни Саулукъ сакълау министрствосу бурунгу жыл Элбрус элде участка больницаны «КъМР-де саулыкъ сакълауу биринчи бёлуюню жангыртуу» регион программалыгъа къошханды. Проектни Къабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Коков да къабыл кёргенди. Алай бла жангы медицина учрежденияны кюрулушуна федерал бюджетден 49 миллион сом бёлюнгенди.

Больницаны уллулугъу 600 квадрат метрге жетерикди. Ол бир къатлы эм бир жолгъа жетиш саусузгъа къарарча боллукъду. Мекамда врачла олтурган, процедура кабинетле, кюндюз палатала эм башха бёлюмле да боллукъдула. Аны бла бирге жангы оборудование да алынырылды.

Бююнюкде саусузлагъа приёмну 1936 жылда ишленген эски стационарда бардырадыла. Мында сменагъа эли саусузгъа къараргъа онг барды. Палаталарында уа кюндюз 20 адам жатаргъа боллукъду. Аны мурдорунда терк болушлукъ берген служба да ишлейди. Урунганланы саны 49-гъа жетеди.

Больница Элбрус, Нейтроно, Терс-Кюль, Тегенекли эм Байдалары элдеде жашагъанлагъа, саулай алып айтханда, беш мингден аслам адамгъа къарайды.

Жангы мекам медицина болушлукъну игилендирге, ол санда этилген жумушларыны санын кенгертирге, ачыгъан туристлеге заманында тынгылы къараргъа онг берликди.

Бусагъатда объектни къабыргаларын къалап, терезе, эшик башланы къуюп бошай турадыла. Ол планнга кере 2023 жылны ахырына битерге керекди.

Алиса ТАРИМ,
КъМР-ни Саулукъ сакълау министрствосуна
пресс-службасыны таматасы.

Тирлик жыйыу

Алмала бла кертмеле бишгенди

Жаз алмаланы бла кертмелени кезиую жетгени бла республиканы терек бахчылары тирлик жыйып башлагъандыла. Бу иш ёзен районладагы мюлкледен барады. КъМР-ни Эл мюлк министрствосундан билдиргенлерине кере, бююнюкде ала 1,5 минг тонна жемий жыйгъандыла. Аны асламысы алмаладыла. Терек бахчылары айтханларына кере, быйылгъы тирлик былырныкъындан эсе игирекди.

Бадыражанла жарашдырыла турадыла

Тахта кегетле бишип башлагъанлары себепли Къабарты-Малкъарда консерва заводла да производстволарын кюнден-кюнге тирилте барадыла. Аны бла бирге алада чыгъарылган продукцияны тюрюлери да кёбюрек болады. Региону Эл мюлк министрствосунда айтханларына кере, жашыл къудоруу жыйыу эм жарашдырыу бошала турады, энди уа нашаланы заманы жетгенди.

Консерва заводладан биринде уа бадыражанланы жарашдырыу башланганды. Предприятие аланы 200 тоннасындан бир миллион (условный) банка консерва чыгъарганды.

Бадыражанланы жарашдырыу бла бизде талай завод кюрешеди. Ала аны кеслери ёсдюредиле, тышында сатып алмайдыла. Аны себепли продукцияны кесетвосту бютюнда иги болады.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

ЭСГЕРТИУ

«Аскерчилерибизни жигитликлери бла ёхтемленебиз, аланы атлары тарыхха киргенди»

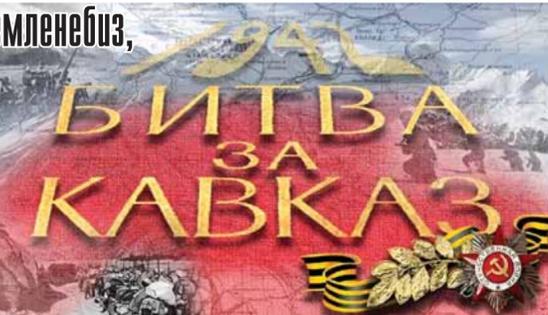
Сексен жыл мындан алгъа 25 июльда Кавказ ючюм къзауат башланганды. Ол Улуу Ата журт урушну бек магъаналы эмда бек уллу стратегиялы кезилеринден бири болганды. КъМР-ни Башчысы Казбек Коков кесини телеграм-каналында ол тарых магъаналы кюню республиканы жамауатыны эсине салганды.

«Башхаланы жерлерин зор бла ууучлауу, халкъланы тенгликлерини бла къарындашлыкъларыны ёмюрлени теренинден келген терелерин жокъ этиуде мурдорланган нацист идеологияны жайгъан кюйсюз душманнга къажуа бирча къаты сылгени

ни хайырындан хорлагъанды Россейни кеп миллетли халкы Кавказ ючюм сермешде. Биз бу къзауатда хорлагъан аскерчилерибизни жигитликлери бла ёхтемленебиз, аланы атлары Россейли аскерни махтауу тарыхна киргенди», - деп жазады Казбек Коков.

2020 жылы июль айында РФ-ни Президентини Указы бла Россейни аскер махтауулууну энта да бир кюню тохташдырылганды - 1943 жылда Кавказ ючюм сермешни кезиуюнде совет аскерле немисфашист аскерлени уаухтан кюн.

Кавказ ючюм къзауатда совет аскерлени хорламы урушну

барыу халын арталлыда тюрлендиргенди - душманны къууд башланганды. Ол узакъгъа созулган эмда кеп къан төгюлген сермешледен бири болганды, 442 кюню баргъанды - 1942 жылны 25 июлдан 1943 жылны

9 октябрине дери Ленинградны 900 кюню ичинде кюрууладан сора Кавказ ючюм сермеш Улуу Ата журт урушну кепге созулганы бла экинчи сермеш болганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ХУРМЕТЛЕУ

Белгили поэтни, жазыучуну фахмулулугъуна сый бергенди

22 июльда республиканы жамауаты, Къабарты-Малкъарны халкъ поэти, Социалист Урунуу Жигити, РСФСР-ни М. Горький атлы Кырал саугъасыны лауреаты Алим Кешоков тууганы 108 жыл болгъанын белгилей, Нальчикде аны эсгертемесини къатында төрели жыйлыу бардыргъанды. Анга КъМР-ни Правительствоосуна, Парламентини келечилери, министрстволаны, район, шахар администрацияланы таматалары, акт, къара сёзю да усталары, устазла, библиотекачыла, аны жазгъанына баш ургъанла, сый-намыс бергенле къатышхандыла.

Поэтни аты битеу Россейде да белгиледи. Ол 1914 жылда 22 июльда Шалушкада тууганды. Атасы Пшемахо ачхан экижылыкъ школда окъуй-жаза юйренгенди. Артада Орус Бахсанда интернат-школда белгили назмучу Али Шогенцуквада беш жыл окъугъанды. 1931 жылда Владикавказда Север-Кавказ институту филология факультетине кирип, аны 1935 жылда бошаганды. Сора, Нальчикге къайтып, педагогика

курсларда, рабфакда да къабарты эм орус тилледен бла адабиятдан дерсле берип турганды. Ызы бла Москвада миллет жашлагъа бла къызлагъа деп къурулган институтда аспирантурагъа киргенди, алай ол окъуу юй жабылып, арта къайтыргъа тюшгенди. Ол заманда Алим Кешоковну илму-излем институтуа тамата этгенди. Кеп бармай, ол Совет Аскерде къуллукъ этерге чакъырылганды. Улуу Ата журт урушну

аллында Краеведение илму-излем институту директору болганды. 1940 жылда Жазыучула союзуна киргенди.

Алим Кешоков урушну аллындан ахырына дери барганды. 115-чи Къабарты-Малкъар атлы дивизионы юсонден «Сынган нал» деген китабын жазганды. Ата журт урушда жигитлиги ючюм ол Ата журт урушну (1 даражалы), Кызыл Жулдузну (эки кере) орденлерине эм иги кесек майдалгъа тийишли болганды.

Урушда Алим Кешоков жаралы Къулийланы Къайсынын уруш отундан чыгъарганды. «Биз тау жырыны эки къанатыбыз», - деп жазганды Къайсыныгъа атагъан назмусунда ол. Эсгерилеринде уа: «Аны къаны мени юсюме алай жагъылгъан эди, аныкъымы эди, меникини - аны айырыргъа онг болмай», - дегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

КъМР-ни 100-жыппыгына

2 бет

«Жюрегим къачан да производствогъа, мюлк ишге тартханды»

Электрон промышленностьну эмда РФ-ни бирикдилген электро системасыны сыйлы къуллукъчусу, КъМР-ни сыйлы энергетиги Ахметланы Нохну жашы Азиратали урунуу жолун заводда слесарны шекертинден башлап, кюруулау промышленностьну предприятияны башчысына дери кётюрюлгенди.

Юйюп

3 бет

1917 жылда жангы власть тау элге киргенде, Малкъарда да аны кюрууларгъа, аны игиликлерин жашаугъа кийирге кеп ахшы жашла чыккъандыла. Къаракъызланы Шашкону жашы Жибрил аладан бири эди.

Хар бири - кеси заманыны адамы

Белгилеу

Тежеуле, махтау сёзле, сауугъала да

ТЮБЕШИУ

«Къабарты-Малкъарны келечилерини илмуну алай бийик даражасына жетгенлери бизге бек багъалыды»

Казбек Коков Россейни Илмула академиясыны академиги Юрий Шогенов бла ишти тюбешу бардырганды. Ушакъгъа В.М.Коков атлы Къабарты-Малкъар кырал аграр академияны ректору Аслан Апажев да къатышханды.

Республиканы Башчысы алимни Россейни Илмула академиясыны академигине «Эл мюлкню электрификациялау» специальностьха кере айрылганы бла алгъышлаганды эмда россейли илмуну айнууна уллу къыйын салганы ючюн ыспас этгенди. «Къабарты-Малкъарны келечилерини илмуну алай бийик даражасына жетгенлери бизге бек багъаналыды», - дегенди ол.

Юрий Шогенов РАН-ны экспертиди, Россейни Илмула академиясында РАН-ны жаш алимлерини, бийик окъуу юйлени жаш алимлерини бла студентлерини жангы илму-техника продукция бла байламлы илму проектлерине багъа беруу жаны бла комиссиягъа киреди, РАН-ны жаш алимлени бла студентлени эл мюлк илму жаны бла ишлерине багъа беруу жаны бла эксперт советини сопредседателиди, РАН-ны илму жаш тѳлю бла ишлеу жаны бла комиссиясыны члениди.

Юрий Шогенов а аны жетишмелег тууган республикасы кѳллендирген чертгенди.

Ол Биринчи Чегемде орта школда окъуганды. Къабарты-Малкъар кырал университетни (Къабарты-Малкъар агрометеоролатив институту) айырмалы бошаш, инженер-механик усталыкны алганды. Ызы бла Москваны М.Х.Ломоносов атлы кырал университетин бошганды.

Илму эмда билим беруу бла Юрий Шогенов 36 жылны юре-

шеди, 237 илму статьяны автору. Бюгонлюкде Россейни Эл мюлк академиясыны механизация бѳлюмюню электрификация эмда автоматизация секторуна башчылык этеди. РАН-ны эл мюлк илмула бѳлюмюню электрификация эмда автоматизация секторуну таматасыды. Эл мюлкню электрификациялау эмда битимчиликде технология ишлени автоматизациялау жаны бла белгилли россейли специалистлени санына киреди. Эл мюлк жаны бла аты битеу ду-

ниягъа айтылган, кыралны айтхылы илму къуллукчула бла ишлеуде уллу сынау жыйышдырган, коллегаларыны арасында намысы жюриген алимди.

Тюбешуноу кезиуонде ол жаш алимлеге кѳп заманын бѳлгенини юсюнден айтханды. Кесини баш борчуна Россейни Президентини кыралны илму, инновация онгарын кючлендириуну, аны технология жалынчакъсыз болурча этиуну юсюнден буйрукларын толтурууну санаиды.

Ушакъны кезиуонде республикада жаш алимлени профессионал ѳсуулерине кышакъ онгла кырауну юсюнден сѳлешингенди, илмуну айнытууну амаллары да сюзолгенди. Казбек Коков ол жаны бла бирге ишлеу андан ары бардырыллыгына ышандырганды.

Ол кюн окъуна КъМР-ни Башчысы Казбек Коков Юрий Шогеновну кѳп жылланы бет жарыккы урунганы ючюн Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден Указгъа къол салганды.

АСЛАНБЕКЛАНЫ Халимат.

«Аскерчилерибизни жигитликлери бла ѳхтемленебиз, аланы атлары тарыхха киргендиле»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Къанлы къазуат Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде да барганды. 317-чи мараучу дивизияны аскерчилери Курп бийликледѳе 100 кюнден аслам заманын сѳрмешгенди. Ол кезиуде жети мингден аслам аскерчи ѳлгенди. Душман Малка, Бахсан эмда Терк суулары жагъаларында кыруулануу ыслагъа танк, жау эмда аскер-хауа кючлерин жибергенди. Республикада

175-чи эмда 337-чи мараучу дивизияла, 115-чи Къабарты-Малкъар атлы дивизия кыралгандыла, аладан сора да энчи магъаналы аскер бѳлюмле, эки аскер училище да сѳрмешлеге къатышхандыла.

Партизан къымылдау да жайылганды. Республикада жашагъан ладан кыралган партизан отрядла 9-чу эмда 37-чи армиялан башчылары бла байламлыкъда сѳрмешлеге къатышхандыла, душман уууулап турган жердеде тасхачылык ишлерин бардыр-

гандыла, шпионланы бла диверсантланы ачыкълагандыла. Жигитликлери эмда кишиликлери ючюн 145 партизанны орденле эмда майдалла бла саугъалагъандыла, 87 адам а «Партизан Отечественной войны» деген I эмда II даражалы майдаллагъа тийишли болгандыла. Бизни аскерчилерибиз кишиликни эмда Ата журтха бла кѳпмиллетли халкларына кертичиликни юлгюсюн кѳргюзгендиле».

1943 жылны 11 январьда Кызыл Аскер Къабарты-Малкъарны

азатлаганды. Совет альпинистле, Элбрусу башындан фашист байракъланы атып, СССР-ни байрагын орнатхандыла. Совет аскерле душманын кыууу, андан ары западха тебегендиле, республикада мамыр жашауну тохтатдыруу эмда фронтха болушуу ишин къолгъа алганды.

Улуу Ата журт урушун жылларында жигитлик этгенлери ючюн Къабарты-Малкъардан 12 мингден аслам адам кырал саугъала бла белгиленгенди, алтаун Махтаулыкуну орденни кавалерлери болгандыла, 43 аскерчи Совет Союзну Жигити деген ат берилгенди.

ЮСЮПЛАНЫ Галина хазырлаганды.

Белгили поэтни, жазыучуну фахмулулугуна сый бергендиле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Къайсын а: «Бизни шѳхлугъубуз къан бла байланганды», - деучю эди. Ол шарт ючюн къабартлы поэт, жазыучу Алим Кешоков бизге бютонда багъалыды.

Урушдан сора Алим Кешоков тюрлю-тюрлю къуллукълада ишлегенди. 1959 жылда у аны республиканы Жазыучуларыны союзуну правленин председателине, артда Россейде, бир кесекден а СССР-де Жазыучула союзуну правленин секретарына айыргандыла. 1970 жылдан башлап ол он жылны ичинде СССР-ни Адабият фондуна таматалы этгенди

жыйырмагъа жууукъ назму эм поэма китаплары чыкъгандыла, иги кесек назмусуна жырлаа этилгенди. Алим Пшемахович аламант къара сѳзюна да автору. «Бийикле жукъсуздула» деген дилогиясы ючюн 1968 жылда ол РСФСР-ни Кырал саугъасын алганды. Аны «Эмирге къылыч», «Кертме бояу», «Акъ къозуланы таласы», «Акъ таудан кѳрюнген тѳгерек», «Айны чыкъгъаны» атлы эм башха проза китаплары чыкъгандыла. «Лавина с гор» деген кинофильм сценарийни да Алим Кешоков жазганды. Мамыр жашауда жетишимлери ючюн Ленинни (эки кере), Октябрь революцияны, Урууну Кызыл Байрагыны (юч кере), Халкыла шѳхлугъуну, «Сыйлылыкны

белгиси» орденлерине тийишли болганды.

Аны туугъан кюню бла байламлы эсгеруу жыйылыуну Къабарты-Малкъарны культура министри Мухадин Кумахов поэтни бѳлюмюсѳ назмулары бла ачханды. Ол Алим Кешоков жазыучу, поэт болганындан сора да, республиканы жамауат жашаууна тири къатышхан адам эди дегенди. «Кеслери алларына уллу магъана жюрюткен атла бардыла. «Али» десек, сѳз Али Шогенцовну юсюнден баргъанын ангылайбыз, «Къайсын» десек, Кыулий улуну юсюнден айтханыбыз баямды. Кешоков Алимни аты да аланы тизмелериндеди. Ол уллу адам эди, белгилли инсан. Биз – аны халкы, аны бла ѳхтемленебиз. Алда да

алай болуп турлукъу. Ол, адабият сѳзюна устасы болуп, жашауну ѳр жолча ангылаганды. Аны таныгъанланы эсперинде ол таза ниетли, халал эм жандаурулугу болган адамлай къалганды», - дегенди министр.

Кюн шахарда «Свеча» атлы адабият студиягъа жюриген фахмулу жашла бла къызла поэтни назмуларын кѳп тилдеде окъугандыла. Ызы бла аны эсгертермине голле салынгандыла. Андан сора поэтни эсгерирге келгенлени къаууму Шалушкъагъа барып, аны къабырына да голле салгандыла эм аны туугъан элинде 2-чи номерли школда аны 100-жыллыгына аталып ачылган музейде болгандыла.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

АКЦИЯ

Урушда ѳлгенлеге, бюгонлюкде мамырлыкъ ючюн кюрешгенлеге да баш ура

Нальчикде, Аскер махтаулыкуну шахарында, «Махтаулыкуну жоллары – бизни тарыхыбыз» проектни келечилери болгандыла. Акцияны чегинде Улуу Ата журт урушун кезиуонде Кавказ ючюн сѳрмешле бардырылган жерлеге автопробег кыралды, анга Дондагъы Ростовну вузларыны студентлери къатышдыла. Быйыл алагъа Беларусь Республиканы, Сербияны бла Донецк эм Луганск Миллет Республиканы граждандары да къошулгандыла. Алагъа «Нальчик» стеланы аллында Къабарты-Малкъарны Парламентини бла Правительствосуну, шахар администрацияны, жамауат организацияланы келечилери, ветеранла тюбегенди.

атда Украинада энчи операцияда болгъанла да, совет аскерчилени ахшы тѳрелерине сыйына, къарындаш миллетни эркин жашауу ючюн кюрешедиле. «Махтаулыкуну жоллары – бизни тарыхыбыз» жаш тѳлю проектни кырауу да

Мустафа Камалович. Аны сѳзлеринден сора майданда болгъанла, бир минутну шош туруп, урушда ѳлгенлени эсгергенди.

Патриот къымылдауну штабыны башчысы – Дагъыстанны бла Ингуштияны сыйлы артисткасы Ася Юг аскер округну Офицерлерини окружной юйлерини «Успех» ансамбли Расул Гамзатовну «Журавли» жырын жырлагандыла. Ызы бла жыйылгъанла стелгъа голле салгандыла. Эсгеруу митингден сора къонакъланы Къабарты-Малкъарны миллет музейине элтгенди, андан ары жоллары уа Терс-Къолгъа болганды.

«Махтаулыкуну жоллары – бизни тарыхыбыз» автопробег Ставрополь, Моздок, Буйнакск, Махачкъала, Каспийск, Грозный, Малгобек, Магас, Беслан, Владикавказ, Нальчик, Пятгорск, Элиста, Майкоп эм Кореновск шахарла бла барады. Патриот проект 2016 жылдан бери Дондагъы Ростовну жаш тѳлюсюню башламчылыгы бла тамамланады. Аны ѳтдюрюге себепликни Юг аскер округну командованикысы, «Юг аскер округну офицерлерини юйю» учреждение, Россейни Тыш кыралланы ишлери жаны бла министерствосу, Ростов областын Правительствосу бла Думасы эм шахарны администрациясы этедиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа.

Жыйылгъанланы Урушну, Урууну, Саууланган кючлени эмда право сакълаучу органды ветеранларыны Нальчик шахар советини башчысы **Абдулаланы Мустафа** алгъышлаганды. Ол эм къанлы урушда Улуу Хорламын келтирген совет аскерчилени жигитликлери унутулмагъанын, республикабызда аланы хурмет бла эсгергенлерин чертгенди.

Азатлык, мамыр кѳк, бюгонню жашаубуз ючюн жан берген ата-бабаларыбызны биз дайымда эсде тутубуз. Кавказ ючюн сѳрмешле ата билеу дуниягъа чынтты жигитликни бла кишиликни юлгюсюн кѳргюзгенди. Бусагъ-

жанларын берген аскерчилери бизни аллында энта бир кере баш ургъаныбызны, бюгонлюкде сау ветеранларыбызгъа жюрюк ыразылыгыбызны белгисиди. Автопробегни бардыргъанла жаш тѳлюню Ата журтха сыймекликде ѳсдюрюге, аны тарыхын билдириуге къыйын саладныла, бизни республикагъа келгенлери ючюн алагъа ыспас этеме, - дегенди

КъМР-ни 100-жыллыгына

«Жюрегим къачан да производствогъа, мюлк ишге тартханды»

Электрон промышленностьну эмда РФ-ни бирикдирилген электросистемасыны сыйлы къуллукъчусу, КъМР-ни сыйлы энергетиги Ахметланы Нохну жашы Азираталы урунуу жолун заводда слесарыны шекерттен башлап кыруулау промышленностьну предпритиясыны башчысына дери кѳтюрюлгенди. Кыралыбызгъа къыйын 90-чы жыллада халкъ депутат болуп да турганды. Кѳп заманы КъМР-ни отлукъ эм энергетика министрини къуллугунда ишлегенди.

Шекертден директоргъа дери Азираталы Нохович озгъан ѳмюрюню 60-чы жылларында Новочеркасскде электровозла чыгарган заводда слесарыны шекерти болгъанын окъугъанымда, сейирге къалгъанма. Киши жеринден туугъан журтуна энди къайтхан малкъар халккыны уланы ол белгилли предпритиягъа къалай тошгенди.

Таулу жаш Новосибирскде электротехника институтха окъургъа кирирге итингенди. Алай ол заманда кыралда быллай жорукъ болганды: бийик билим алыргъа сюйген жаш адам аскерде къуллукъ этмеген эсе, неда аны ишти стажы жокъ эсе, окъуугъа кирирни аллында предпритияда жыл бла жарым ишлерге керекди. Шѳндю аны кѳпле унамазла, алай, сѳзсюз, ол тюз жорукъ болганды. Жаш адамгъа сайлагъан усталыгына кере ишлеяллыгына бла къаллыгына туюнонорге, сагъыш этерге заман берилгенди. Заводха да жашны институтдан жиберген эдиле.

чакъырады да, республикалада кыралны башчысыны толу эркинликли келечилерини институту кийрилгенди, мен а КъМР-де аны келечисине салынганым айтады», - деп эсгереди ол.

Институтдан сора аспирантурада къоядыла, Россейни Илмула академиясыны Новосибирскде бѳлюмюне жибередиле. «Илмугъа бек тартылганма, окъургъа онгум да бар эди. Алай ол жыл атам къыйын ауруйду. Аны кесинлей къоймайма деп, Къабарты-Малкъаргъа къайтама - бир жыл тураим да арха къайтырма деген акъыл бла», - дейди ол.

Ол заманы адамлары жукъ да ишлемей туургъа юйренмегенди. Ма алай бла Нальчикде жарым проводник приборланы заводна барады. Биринчи алыргъа да сыймеклик жашны. Алай юч айдан тамата инженер, энта юч айдан а цехни таматасы, къысха замандан баш инженерни орунбасары болады. Ызы бла баш инженерге, заводну директоруна, «Элькор» биргиуну генеральный директоруна дери ѳсгенди.

Республиканы экономикасыны бюджетин ол кезиуде юч предпритие толтурганды: «Промстрой», анга башчылыккы Виктор Попович этгенди, Тырныаузуу тау-байыкъландыруучу комбинаты, директору Борис Блаев эмда Нальчикде жарым проводник приборла заводу. Ала бирикдирилип кыралгъан эди «Элькор».

Алай 90-чы жыллада кыруулау промышленностьну бузулуп башлаганды. Нальчикчи инженерлени тыш кыраллы предпритияла кеслерине кыуунып алгандыла. Ишлеген кезиуде уа анда 3500 инженер болганды, аланы санында профессорла, илмуланы кандидатлары да. Бюгонлюкде ала Европададыла, Израильдедиле...

Депутатха – саугъа

Микроэлектроника алгъа уллу атамла бла барган илмуну. Бютонда нанотехнологиялагу уллу магъана бериледи. Ол технологияны уа заводна келечилери 60-чы жыллада хайырлангандыла: инженерлери битеулини даражалы приборла чыгаргандыла.

Сѳз ючюн, СССР-ни халкъ депутатларыны 20-чы сѳздини делегатларына саугъагъа хуржунларында жюрютюрча радиоприѳемникле этерге заказ берилгенди. Ол кезиуде уа аллайланы жаланда «Филипс» компания чыгъара эди. Инженерле кече-кюн да къадалып кюрешип, заказны заманында толтурдыла. Ол а ючканаллы радиоприѳемникле фатарлада энди салынып башлагъан кезиу болганды. Алай нальчикчи инженерле уа хуржунга сыйынган приборну хазырлагандыла, ол заманга кере артыкъда уллу жетишимди, сѳзсюз.

Кытылыкъ кезиу

Кыралыбызгъа, Къабарты-Малкъаргъа да къыйын кезиуде - 90-чы жыллада, Азираталы Нохович Баш Советни депутатына сайланганды. Ол заманы юсюнден жазылгъан, айтылгъан да кѳп этилгенди. Ол кезиуну депутатларыны ишлерини энчиликлери недеди? Баш Совет эки палатадан кыралганды. Халкъ бла тюбешиледе кандидатла программаларын кѳргюзтѳп, законла чыгарыучу органга нек баргъанларын, къалай муратлары болгъанларын ангылатхандыла. Ма олду керти демократия.

90-чы жыллагуа, орусча айтханда, «лихие» дейдиле. Законла чыгарыуда, кырал кырулушда да сынам алыкъа болмагъанды, алай халкъ депутатла жашауну жегиллетуу жаны бла къолдан келгени этгенди.

– Биз миллет республикаланы сейирлерин кырууларгъа борчул эдик. Мени баш муратым а политика репрессиялагуа тошген халккымы атын тазаларгъа, анга болушургъа болганды. Зор бла туугъан журтларындан кѳчюрюлген халккыны арасында биринчи болуп, реабилитация малкъар халкъгъа этилгенди. Ол жаны бла закон, программа да биринчи бизде жарашдырылганды. Башха халкъла уа анга таянып чыгаргандыла праву актларын, – дейди Азираталы Нохович.

Президентини «кѳзлери»

РФ-ни Президентини Къабарты-Малкъарда толу эркинликли келечиси да болганды бизни жигитибиз. Биринчи «полпред» мен болгъанма, деп лакъырда этеди ол.

Бу къуллукъну уа анга Россейни биринчи президенти Борис Ельцин ышанганды. «1991 жылда Борис Ельцин мени приѳемгъа

Тикаланы Фатима.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Инсанланы, акъылбалыкъ болмагъанланы праволарын къоруулаугъа – энчи магъана

КЪМР-ни прокурору Николай Хабаров кезиуле пресс-конференциясын бардыргъанды. Ол бек алгъа надзор ведомство жылны башындан бери тамамлагъан ишни эсеплери бла шагъырей этгенди.

Тарихлени юслеринден айтханда, озган кезиуде эсепге 4160 аманлыкъ салынганды. Ол а былтырны бу кезиуде тенгди – 4165. Болсада, прокурор билдиргенча, бир-бир

ди. Ол къуллугъун оздуруп хайырланганы ачыкъланганды. Шендио анга ачылгъан уголовный иш андан ары тинтиледи.

Коррупциягъа къажу законлагъа 1,5 минг бузукълукъ этилгенди да белгили болгъанды. «Бир жууаплы къуллукъу анга ышануулукъ тас этилгенди бла байламлы ишинден эркин этилгенди. Ол Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствода ишленгенди, алай

Шендио, экономика къытыкъны заманында, къыралны оночулары бизнесге административ чырмаулары азайтуугъа энчи эс бурадыла. Аны себепли прокуратура КЪМР-де предпринимательлени эркинликлери жаны бла уполномоченный бла байламлыкъда ишлейди. Быйыл тинтиуле бардырыну юсюнден 143 билдирю этилгенди, алай ала ны 67 процентине (96 тинтиу) ырызыйлыкъ берилмегенди.

Предпринимательлени эркинликлери жаны бла уполномоченныйни тарихлерине керё, бизни республика бизнесге этилген административ къысыулукъну тизмесинде 28 жердеди. Аны себепли бизнесге чырмаулары азайтуу жаны бла мадарла андан ары бардырылыкъдыла, дегенди прокурор.

Ол сабиллени солчулары, саулулары бла байламлы жумушлары толтургъан предпринимательлени тинтиуле бардырыуға заявка къабыл кёрюлгенлерин, бу соруула энчи магъаналы болгъанларын да айтханды.

Къырал эм жер-жерли власть органлары келечилерини, депутатланы, башха жууаплы къуллукъчулары фаридаларыны бла ырызыйлыкъны юслеринден шартланы тинтиу ишни юсюнден да баргъанды сёз. Прокурору башламчылыгы бла 14 материал сюзюлгенди. «Коррупциягъа къажу жумушлагъа жууаплы ведомство контрольну тийишлисича бардырмагъан кезиуде ачыкълангандыла. Сёзге, бизни тинтиуледен сора Нальчикни жер-жерли самоуправление органларыны депутаты Москвада фатар сатып алганы белгили болгъанды. Алай аны багъасы депутат эм аны юй бичеси ахыр юч жылда алгъан фаридадан озгъанды. Бу ахча къайдан тошени аты-саны болсон деп сюзюлгенди, бизни башламчылыгыбыз бла тинтиуле жангыдан бардырыладыла», дегенди ол.

Ызы бла журналистлени прокуратура соруула берирге онлары болгъанды. Ушакъ ачыкъ баргъанын, хар айтылгъанна да эс бурлгъанын, бир-бир шартла бла байламлы энчи буйрукъла берилгенлерин айттырады.

Соруула уа ансанланы приёмгъа алыу, Элбурга районда жерлени юлешиу, кеп къаты юйлеге башчылыкъ этген компанияланы ишлери, наркотиклени жайлыуна къажу мадарланы, продукцияга багъаланы ёсоулерини юслеринден болгъандыла. Багъаланы юслеринден айтханда, Николай Хабаров билдиргенча, социал магъаналы товарлагъа эркин этилген ёлчмеден кеп къошулгъан кезиуде ачыкъланмагъандыла.

Тюбеишюну ахырында Николай Хабаров журналистлеге республикада болумну, прокуратураны ишни юслеринден тоз халар билдиргенлери ючюн ырызыйлыкъны айтханды эмда быллай пресс-конференцияла терели боллукъларын белгилегенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Юйор

1917 жылда жангы власть тау элгеде кир- генде, Малкъарда да аны къорууларга, аны игиликлерин жашаугъа кийиррге кеп ашшы жашла чыкъгандыла. Къаракъызланы Шаш- кону жашы Жибрил аладан бири эди.

Ол 1893 жылда Думала-да туугъанды. Медиресе-де окъугъанды. Белгилисича, жангы къырал къурала туруп, бийик оноулагъа орта къолайлары болгъан, мюлк тута билген адамладан да къауумун айыргъандыла. Аллайланы – ырызыйлары ара мюлкленди

Жибрилге тийген сёз да сылтау болгъаны баямды. Алай а аны сабиллери – Сауарбий, Азиза, Исхакъ эм Фатимат – аталары жашагъан Эл-Тюбюнде суююп баргъандыла.

Жибрилни экинчи юйорюнде кичи жашы Жамал, ол 1942 жылда туугъанды, ала ны эсгерё: «Къарындашым Сауарбий бир да аламан жаш эди. Улуу Ата журт урушха кетип, онтогуз жылдында жоюлганды. Азиза да керексиз жерде кеп къыйналганды. Бирси къарындашым Исхакъ ЖБИ-де, «Промстройда» да ишленгенди, цех тамата болуп тургъанды. Орден да алганды. Иги адам эди, зат сурай келген болуп, болуш-матам къыймагъанды. Фатимат а атамны биринчи юйорюнде кичи эди, – дейди жумушакъ ауаз бла. – Атабыз тюз адам

Къаракъызланы Жибрил.

курслагъа ийгенди. Ол усталыкъ бла урунганды Жамал бир къауум заманы. Билмин ёсдюрюрге уа бек сёе эди. Ол кезиуде профсоюзлада иш-леген Теммоланы Юсюп 1962 жылда аны Одессага технология институтха холодийный

Хар бири – кеси заманыны адамы

Къаракъызланы Жамал.

болгъанды, халкъны кулагъа чыгарып, торг этгенлеринде, тордан юйге бир быстыр кийир-тигенди. Анам а бек халал эди, адамгъа берге эди ансы, башха насып излемгенди. Экси да

установканы инженерине окъургъа меги. Жыл да ётгюню, Жамалны аскерге чакътырадыла.

Ол кезиуде тенгиз флотха тюшген жашла төрт жыл

Къаракъызланы юйорлери Къазахстанда.

къураугъа кетгенлени – ичлери-нде Къаракъызлары да болгъандыла.

Темуккуланы Борис архив къагъытлагъа керё жыйышдыргъан китаптада Къаракъызланы Жибрил 1918 жылда Огъары Чегемни исполкомунда жер соруулагъа къаргъан бёлюмде ишленгенди, сюд ишлеге къаргъанды деп жазылады. 1919 жылда Серебряковну аскери келгенде, аны ёлтюрё-биз деп, сюрюп бара тургъанлай, Къара-Суу тийрелеринде къачып къутулгъанды. Душман кетгенден сора, къайтып, эл сюдде ишлеп башлагъанды. 1921 жылда аны Малкъар округну исполкомунда членнге кёргозгенди. Ол жылда 8 ноябрьде баргъан жыйылышда Шерият халкъ сюдде ишлерилени айыргъандыла: таматалары – Мусукаланы Ахмат, коллегия – Глашланы Ахия, Токумаланы Идрис эм Къаракъызланы Жибрил. Ол дагъыда секретарылыкъ этгенди.

1923 жылда 21 августда Малкъар округ исполкомун жыйылышунда Къаракъызланы Жибрилни область сюдню членине кёргозгенди. Малкъар округну советлерини 1923 жылда 17 декабрьде баргъан 3-чю съездлеринде округ исполкомга айырылгъан онбир адамны тизмесинде да барды 5-чи участкану халкъ судьясы Къаракъыз улу. Къабарты-Малкъар автоном областны 3-чю область съездинде область исполкомга айырылгъан он адамдан да бириди ол. Анда Къаракъызланы Жибрил Малкъар участкану халкъ судьясына айырылгъанды.

1924 жылда 13 февральда Малкъар окрисполкомну президиумуну жыйылышунда Жибрил областны къадынини кёргоз-тюлгенди. 1930 жылгъа дерри ол заманда тохтамай баргъан съездени, пленумланы президиумларында сагъынылады аны аты. Ол жыл а Тему улуну ишени юсю бла сюдде шагъатлыкъ этгени айтылды. Кулаклары киеулересе, Гемулары Акону жакълагъанса деп, Жибрилни ишден, партиядан да кетергенде, биринчи юйору бла да айырылып, ол элге къайтханды. Эл-Тюбюнде жашагъанды, ал жылда колхоз председател болуп да тургъанды. Эки-юч жыл окуп, Шауайланы Дауут хажини туудугъу Халимат бла бир юйор къурагъанды. Алагъа беш сабий туугъанды: егизле Салах бла Сагит, Сафар, Шарифа, Жамал. Фашистле республикадан кетгенде да, Жибрил, чачылгъан колхозгъа таматалыкъ этип, аны жангыдан къурагъа коч салганды.

Ал юйорюнде аны төрт сабийи болгъанды. Бюгюн ала нек айырылгъанлары тасхады, алай а юй бичеси Къанитат къолайлары бла белгили Гелястанланды эди. Аны къарындашлары, эгечи да, жангы властха къажаудула деп, тутулгъанлары да белгиледи. Ала ны юслеринден соруп, Жибрилни къызы Азиза да бек къыйналгандыла, аны сибирлик да этгенди. Ала ны айырылуларына ол жаны бла

арап тилни иги билгенди. Ала кёчгюнюлюкте Къазахстанга Джамбул областны Курдай районунда Къаракъыз элине тюшгенди. Жибрил эки эгечи уа – Кыкумаланы Идрис эм Къаракъызланы Жибрил. Ол дагъыда секретарылыкъ этгенди.

«Эгечлери, атамны экиге айлангъан келини да биргебизге эдиле анда. Улуу юйор болгъанды. Атабыз, билими бар эди да, тюкенлеге ревизор болуп, жунчутмазгъа къорешгенди, алай онбешжыллыгында къарындашым Салах, атамны эгечи, анамы атасы да ауушандыла анда. Биринчи ёлюкке эсинде къаладыла, – дейди Жамал бетине мудахлыкъ тёгуле. Сора бир кесек тынгылап, Эсине иги затланы тюшюреди: – Аманит орус шол бар эди биз тургъан жерде. Шахмырзаланы Саид окутуп тургъанды. Математикадан а Къадайланы Музафар окутханды, ол (ол кезиуде!) Алма-Атада институтну айырма бошاپ, кандидат диссертациясын къоруулагъан эди», – дейди Жамал, сабийлигин эсгерё.

Жибрил бери 1955 жылда келип, Аппайланы Хасанын фатарын хазырлап, сабийлери бери 1956 жылда, Жамал жетинчи классны бошагъанда, келтиргенди. Ала Тёбен Чегемде орналгандыла. «Тамата къарындашым Сафарны аскерге алгъан эдиле. Сагит а, 1957 жылда школну бошاپ, КЪМКЪУ-да къурулуш факультетте киреди. Артада къурулуш биригиледе ишлеп тургъанды. Экинчи жыл Шарифа да химия-биология факультетте киреди. Экси да студентле боладыла да, мен да ючюню болуп, алагъа къошулсам, къыйын келликди юйорге деп, школну бошагъанлай, 1959 жылда окъуугъа киралмайама да, жай узуну бичен чалама», – дейди Жамал.

Ызы бла экиге айлангъан къарындашы Шауайланы Ибрагим аны сатыу-алуу базагъа салады. Аны иш жакъы ол заманда ючюсюне да жетгенди, алай техника жаны бла нени да билирге итинген жаш, маш-заводха кёчюп, анда токар болуп, жыл бла жарым ишленгенди. Андан аны Эссентукке сатыу автоматлагъа ремонт этерге юйреткен ючайлыкъ

къуллукъ этгенди. «Алты ай хазырлагъандыла бизни, – дейди бюгюн Къаракъызланы Жамал. – Суу тюбюнде къыйыкъда ётгенди ол жылларым. «Погружение и всплытие» деген бек жууаплы постда тургъанма. Ол жыла юй ичинде хауаны суутуу, холодийник приборла жаны бла да мени кеп затха юйретгенди. Анда, хауа компрессора бла да ишлей, алагъа ремонт эте юйренген эдим».

Аскерден къайтхандан сора, Жамал, окъууну тауусуп, 1971 жылда жыйылганды Нальчикде эл пишекомбинатда мастер болуп ишлеп башлагъанды. Юч жылдан фатар да алгъанды. Алай билимин кеси сюйгенча хайырланып онг чыкъмагъанды. «Кёз къарарын болмаса, тельсерге чыкъма», – деп бошдан айтхан болмазла, Жамалча усталаны къол бармакларына бла санагъанда, бир предприниматдан бирине кёче, ол алай ишленгенди. Арта «Минводы» деген биригиле ачылып, анда тамата механик болуп, жети жыл урунганды. «Лучший специалист отрасли» деп да айтдыргъанды атын. Арта аны он тонналы холодийниклери болгъан сатыу-алуу базагъа чакъыргъандыла. Цех тамата этип алгъан эдиле ары. Арт жыллада уа Жамал Чёрная Речкада бла Сармаковода иели предприниматда ишленгенди.

Жамал 1977 жылда булунгучу Гылыланы Ануарны къызы Асият бла бир юйор къурагъанса, Асият, тарых бёлюмюне бошагъанлыкъгъа, юйорге алай тап болуп, сабий садда ишленгенди. Ала юч сабий ёсдюргенди. Лейла бухгалтерди, Аслан ФСБ-да ишлейди, Фатима уа немис тилни бёлюмюне бошагъанды. Бюгюн Къаракъызланы бу юйорлери Теммолары, Жазалары, Моттала, школну бошагъанлай, 1959 жылда окъуугъа киралмайама да, жай узуну бичен чалама», – дейди Жамал.

Ал юйорюнде аны төрт сабийи болгъанды. Бюгюн ала нек айырылгъанлары тасхады, алай а юй бичеси Къанитат къолайлары бла белгили Гелястанланды эди. Аны къарындашлары, эгечи да, жангы властха къажаудула деп, тутулгъанлары да белгиледи. Ала ны юслеринден соруп, Жибрилни къызы Азиза да бек къыйналгандыла, аны сибирлик да этгенди. Ала ны айырылуларына ол жаны бла

МУСУКАЛАНЫ Сакынат.

ауур аманлыкъланы саны ёсгенди – мурдарлыкъ, артыкълыкъ дегенча. Аны бла бирге уголовный ишни тинтиу ийленгенди.

Аслам эс акъылбалыкъ болмагъанланы аманлыкълардан сакълаугъа, ала ны эркинликлерин бла праволарын жалчытуугъа бурулгъанын да айтханды Николай Хабаров. Акъылбалыкъ болмагъанланы къатышулары бла 24 аманлыкъ этилгенди. Асламында ала башханы ырызыйсын урлау, тонау бла байламлыдыла.

Сабиллени ачгъан, эркинликлерин, праволарын бузгъан бла байламлы ишле азаймагъандыла. Былтырны бу кезиуде аллай 283 бузукълукъ этилген эсе, быйыл – 294 аманлыкъ. Ол санда эки сабийин ёлтюрёгенди неда ёлтюрёрге умут этгенди, биллип, бир сабийни саулуугъа уллу заран салынганды.

Коррупциягъа къажу ишге надзор ведомствода энчи эс бурадыла. Жылны башындан бери право нызамны сакълауучу аллай 210 (былтыр – 161) бузукълукъну ачыкълагъандыла. Ол санда 56 – сы улутха бла байламлыды. Сёз ючюн, миграция службаны къуллукъчуларындан бири законсуз иши ючюн тутулгъанды. Дагъыда бюджет ахчаны урлау бла байламлы 34, къуллугъун хайырланып, жалгъан шартланы хазырлау бла да 97 иш ачыкълангандыла.

Прокурор шагъатха Нальчикни административсыны таматасыны орунбасарына ачылгъан терслеу материалланы келтирген

аны бла бирге уа башха жерден да айлыкъ алгъанды», дегенди докладчы.

Инсанланы уруну эркинликлери да энчи контрольдадыла. Айлыкъ заманында тёлёнемей, борч жыйылгъан кезиуде энтта тюбегенлерин айтханды Николай Хабаров. Жылны башында 11,6 миллион сомгъа жетген эсе борч, шендио ол, тийишли мадарла бардырылып, 7,7 миллион сомгъа дерри азайтылгъанды.

Арт кезиуде инсанла кеп къатлы жашау журтну къурулушуна кеслерини ахчаларын къошуп, алай фатарсыз къалгъан кезиуде да бардыла. Прокуратура, тийишли мадарла тамамлап, къурулушлары тохтап, хайырларыгъа заманында берилмезлерине къоркъуулу 34 жашау журт битдирилип, фатарла иелерине берилгенди.

Бюджетни аялуу эм хайырлы къоратыу, къырал ахчаны тонаудан сакълау, миллет проектлени жашауда бардырыу жумушла да надзор ведомствону контролюндадыла. «Ачыкълангъан бузукълукъла бла байламлы тийишли оноула чыгъарылгандыла. Ала ны болдургъан къуллукъчула законлагъа тийишлиликде жууагъа тартылгандыла. Ала бла бирге инсанланы льготалы дарманла бла жалчытуу, оюлургъа къоркъуулу юйледе жашагъанланы кёчюрюу, энергоресурла ючюн төлеуленни жыйыуугъа надзор тамамлау прокурорланы харкюнлюк ишлериди», – дегенди докладчы.

ВETERАНЛА

Биринчи таулу байыкъландырыучу инженер

- Рашит Азретович, магъаданы байыкъландырыуда специалист къалай болгъансыз?

- Бу усталыкъгъа къадармы келтиргенди. Кёнделени орта мектебинде окъугъан кезиуде минералогия бла топография сөйир кёрюнгенди, юйде тамашалыкъ Тзыыл аууда бла Бедикни тийресинде табылгъан ариу ташла жыйылып эдиле. Геолог болургъа мурат этип, школдан сора Тырнауузгъа келгенме, геология-излеуочу къауумгъа геофизик болуп къошулгъанма. Алай шахтада ишлеуно жаратмагъанлай, комбинатны автомобильюне кечгенме. Алгъа слесарь болгъанма, шофёрланы хазырлагъан курсланы ётгенден сора, дежурный автомашинаны жюрюнгенме. Андан сора юч жылны аскерде къуллукъ этгенме.

Андан къайтхандан сора жангыдан руль артына олтургъанма, аны бла бирге Орджоникидзеде тау-металлургия институтха документлерины хазырлап тебегергенме. Бир кюн комбинатха Москвавы къурч эм сплавлану институтуна кафедрасыны башчысы, преподавательлери бла студентлери келеледи, ала ны бизге практикагъа ийген эдиле. Башчыларыбыз мени ала ны предприниматны объектлерине элтирге иедиле, ушагъыбызны кезиуде уа усталыкъ билим алыргъа кеслерине чакъырадыла. Комбинатдан да тийишли къагъыт бериледи, алай бла Москвага хазырлануу курслагъа атланма. Аладан сора институтну жер тюбюнде хазналаны байыкъландырыу бёлюмюне къыйналмай кире.

- Окъуу къалай ётгенди?
- Тынч дегер боллукъду, нек дегенде белгили, ишлерин теренинден билген профессорладан юйрениу, айкай да, сейир эди. Практиканы кезиуде къыралны кеп жерлерине, ол санда Шаркъ Къазахстанда, Украинада комбинатлагъа да баргъанма. Дипломну алырны аллында практикам а Тырны

Тырныауузда магъадан-молибден комбинат жабылгъанлы жыйырма жыл болады. Кеси заманында ол республиканы индустриясын айнытууда баш жерни алгъан, къыралны таулада магъадан чыгарыуда эм уллу предпритиясы болгъанды. Текуланы Рашит анда кеп жылланы ишлеген специалистледен бириди. Ол бизни миллетден биринчи байыкъландырыучу инженерди. Урунууну ветераны бизни ушакъ негерибизди.

аууда ётгенди, магъаданы уауатыну темасын сайлагъанма. Аны ол кезиуде магъанасы уллу эди – Тырнауузда ол жаны бла корпус ишленирге керек эди. Аны хайырлануугъа бергенлеринден сора, уаукъ этиу бёлюм кетерилгенди – анда бек букъу болгъанды, оборудование да терк-терк сынганды.

- Сора, дипломну къоруулагъанлай, комбинатда ишлеп башлагъансыз?

- Ууакъландырыу бёлюмюне бригадир болгъанма, ишлей баргъанда, аз-аздан сынам жый, усталыкъмы ёсдюргенме, алай бла манга флотация бёлюмюне ышангандыла, ызы бла ууакъландырыу бёлюмге башчылыкъ этгенме. Алай байыкъландырыу фабрикада ишленгенде, бютон-улу зауукълукъ баш корпусуда сменлени бирине таматалыкъ этген кезиуде алгъанма. Бизде ишлерин керти да билген адамла – Галина Васильченко, Валентина Сапелешина, Тамара Демьянцева

эм башхала ишленгенди. Ала флотация ишни терен билгенди, къарагъанлай, магъаданда темирле къалай бир жыйылгъанларын айталгандыла. Аладан кеп затха юйренгенме, бусагъатда, андан бери кеп заман ётгенде да, ол жылланы жорек жылыу бла эсгерёме.

Айныгъан кезиуде Тырнауузу комбинаты вольфрамны сауллай дуняда чыгарылгъан ёлчмени 12 процентин, Совет Союзда жарашдырылгъаныны уа жартысын бергенди. Иш къыстау баргъаныны хайырландан бийик кёрюмдологе жетгенбиз, алчылары санында болгъансыз. (Рашит Азретовичге «СССР-ни тюрсюнюле темирлени эм иги уасты» деген ат берилгенди. – авт.).

- Сиз кесигиз да комбинатда оюмул адамланы неда, башха айтханда, производствону башламчыларындан бирине саналгъансыз.

- Производствода талай кесекден къуралгъанды, аны хар бир кезиуде ишни игилендирича бир затны жангыртуугъа керек болгъанды. Рационализаторлагъа бла изобретательлеге байыкъландырыу фабрикада фахмуларын ачыкъларча онгла кеп эдиле. Мен да бир жанында турмагъанма, производствону игилендириу бла кесим неда специалистле-байыкъландырыучула бла бирге къорешгенме. Рудадан магъаданы бла молибденни чыгарыуда жангычылдыкларын ючюн талай патентим да бар эди (Рашит Азретович «Изобретатель СССР» белги, жангычылдыклары ючюн

ВДНХ-ны доммакъ майдалы бла саууаланганды, ол жарашдыргъан затла халкъ мюлкюне жетишилери кёрюнючюне да салынгандыла. – авт.)

- Комбинатда кеп жууаплы къуллукълада ишлегенсыз...

- Хау, таматаны орунбасары, байыкъландырыу фабриканы баш инженери, баш технолог эм комбинатны байыкъландырыучу болгъанма. Битеу да бирге предпритияда 37 жылны ишленме.

- Производство жабылгъанын-дан сора не бла къорешгенсиз?

- Состав ташны Эл-Журтда чыгарыуда кесими ишими ачханма. Ол бизде иги кесек барды.зыгъыр, юзгез, составдан омакъландырыучу плиткала жарашдыргъан «Юг тау-металлургия компаниягъа» башчылыкъ этгенме. Автомобиль жолланы эм башха объектлени ишленгенде, продукциязыны хайырлануугъа боллукъ эди.

Геология излеуени бла тинтиулени бардыргъанбыз, тау ишени проектин хазырлагъанбыз. Лицензия алгъанбыз, бизнес-планыбыз Экономика министрствода къабыл да кёрюлгенди. Байламлыкъла тохтадырып тебегергенбиз, ол санда Сочи бла да, анда уллу къурулуш башлануугъа керек эди. Алай ахча мажарламай, умулларыбыз толтурулмай къалгъандыла.

- Алай болгъанлыкъгъа, алгынны производствону мурдорунда жангы комбинатны ишлерге дейдиле.

- Кертиси бла да, алай оноула этилгенди, бусагъатда хазырлануу ишле тамамланадыла, ол санда жолла ишленди. Тырнауузда алгын жылдада урунган специалистле алай кеп къалмагъандыла, алай бизни оюмубузгъа тынгылайдыла. Мени жыйылуулагъа чакъырадыла. Алада вольфрамны чыгарыуу бла байламлы жангы производствону къурулушуну юсюнден айттыла.

Анатолий ТЕМИРОВ.

БЕЛГИЛЕУ

Тежеуле, махтау сёзле, саугъала да

Билдиргенибизча, озгъан айда Тыва Республиканы ара шахары Кызылда эркин тутушудан Россейни чемпионаты бардырылганды. Анда бизни жерлешлерибиз Шауаланы Малик, Анзор эм Азамат Закуевла тренер Арсен Закуевни башчылыгында жетишимле болдуруп кыайтхандыла. Шауаланы Малик а, 79 килограммга дери аурлукда эрише, Россейни чемпиону болганды.

Жашла Шалушка элде жашагъанларын эсге ала, Чегем районну администрациясы, КъМР-ни Спорт министрствосу бла бирге, спортчула кыуанчылыгынгир кырагъандыла. Анга РФ-ни Кырал Думасыны депутаты Геккиланы Заур, КъМР-ни спорт министри Хасанланы Ислам, Чегем районну администрациясыны башчысы Юра Борсов, Черек районну администрациясыны таматасы Къулбайланы Алан, Ингушетия республикада МВД-ны наркотиклени жюрютюлююне контроль этуу управленияны таматасы Георгаланы Марат, эл администрацияланы башчылары, белгилли спортчула эм дагъыда башчала кыатшышан эдиле.

Геккиланы Заур, гёжефлерибизни алгъышлай, ала республиканы атын

айтдырып, аллай даражалы эришууден улуу жетишимле бла кыайтханлары бек ёхтемлендиргенин чертгенди.

боксчуланы хурметлерге жыйылгъанларын эсге сала, энди бу элни келечилери тутушууда да кеслерин кёрюттгенлери

лай спортчуланы хазырлагъаны ючюн жюрегимден ыспас этерге союме. Саулай да кыралда бек кючлюле жыйылгъан эри-

Маликке бёлонггенди. Ол санына чып тюшюргенден бери кеп заманны эришмей турганды. Сора, аз-аздан хазырлана, бу чемпионатха алай бла барганды. Анда Шауа улу арт эки жылда кыалай бла жаруу этгенини эм финал сермешде энци эс неге бёлорго тюшгенини юсюнден айтханды.

Къулбайланы Алан, Георгаланы Марат, тренер эм предприниматель Гусойланы Ибрагим да кыруу кюл бла келмеген эдиле.

Битеу Черек районну атындан алгъышларга келгенбиз. Бек ёхтемленбиз. Арсенни кюлюнда бизни райондан кеп жашла жаруу этгенлерин билебиз. Аланы жетишимлерин да ма былай жыйылып белгилерибизге ийнанам. - дегенди Къулбай улу.

Ызы бла уа Черек районну Жер-жерли самоуправлениасыны советини председатели Уналаны Азрет гёжефлени эм аланы тренерлерин район администрацияны сыйлы грамоталары эм ача бла саугъалаганды.

Ахырында кюнакъла Чегем районну Маданият юйюню кючю бла кыураулан концерт программага кырагъандыла.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

- Билемисиз, бизни спортчуларыбыз не бииклеге жетишселе да, намыслылай кыаладыла. Анга биз барыбыз да таныгъан Хасанби Таов ахшы юлгюду. Бу жашла да, мен ангылагъандан, адетлерибизге табылгъан тёлудендиле. Есюю келгенге ашхы юлгю болгъанлары хақыды, - дегенди Гекки улу.

Хасанланы Ислам а алгъаракълада шалушканы

бек кыуандыргъанын айтханды.

Андан сора Геккиланы Заур кесини эм Спорт министрствону атларындан жашланы ача саугъала бла алгъышлагъанды. Тренер Арсен Закуевха уа санаторийге путёвка да берилгенди.

Юра Борсов а жашларны сермешлерине битеу халкы бирге кырагъанын чертгенди.

- Арсен Закуевха был-

шиуден чемпионну бла призёрланы келтириу - аламад жетишимди. Саулай да районну атындан ырызлыгыны билдире. Сиз не улуу саугъага да тийишлисиз, - деп, ол спортчу жашлага жер бёлумлеге сертификатла бергенди.

Кыуанчылыгынгир кыураулан жашланы юслеринден кысха фильм кёрюттгендиле. Аслам эс анда чемпион Шауаланы

САУЛУКЪ САКЪЛАУ

«Саусузну кыайгысын ангылап, аягы юсюне салыргъа итинебиз»

Улбашланы Зухура сабийге кырагъан кезиуде.

Къашхатауну район больницасыны сабийлеге бакъгъан бёлумюнде тамата медсестра болуп ишлеген Улбашланы Зухураны юсюнден газетге жарырыбызны тилеп кепле сёлешгендиле. Мен аны юсюнден анга билдиргенимде, ол: «Мени юсюнден не жарарга боллукъду, билмейме, андан эсе бёлумню коллективини юсюнден жасагъыз ырыз этериксиз», - дегенди.

Аны бла ушагымда ол кеси ишлеген бёлумню коллективини юсюнден сыйюп хапар айтханды. Ишчи нёгерлерини хар бирине улуу хурмет этгени кёрюнюп тура эди. «Бери келгенимде, бёлумге ишин тынгылы билген, аны бек сыйген Къоркъмазланы Людмила Хусейновна башчылык эте эди. Андан биз ишни эбине юйрениу бла келенип кыалмай, жашауда керекли кеп затладан да хапарлы болгъанды.

Не кыыйн болумда да ол

бизни абызыратмагъанды, келгендирге кюрешгенди. Анга бир юлгю келтирейим: бир жол терк болушлукъ берген машина газдан ууланган онючжыллыкъ жашчыкыны келтиредди. Биз анга олсагъат тийишли болушлукъну этерге киришебиз. Кеп торлю амалла этил, сабийни ёлмюден кыурабыз. Жашчык солуп башлагъанда уа, Людмила Хусейновна былай айтды: "Кызыла, сиз билемисиз, биз муну ол дуниядан кыайтаргъанбыз. Сизни абызыратмаз ючюн, аны алайлыгы билдирмегенме".

Улбашланы Зухура бет жарыкылы урунганлы 32 жыл болуп келеди. Алай бу усталыкыны сайлагъаны бир кере да сокыуранмагъанды. «Ишими жаратама,

ол огъурлуду эмда кереклиди. Ол себепден аны сайлагъан чыдамлы, таза ниетли, халал жюрекли болурга керекди. Былайда медсестралык ишни мурдорун салгъан, жан ауртууну белгиси болгъан Флоренс Найтингейли сёзлерин юлгюле келтирерге союме: «Медсестраны усталыгы юч кесекден кыуралады: илмудан - ауруну тохташдырырча, жан ауртуу билиуден - саусузну ангыларча, техника амалладан - саусузга тюз кырай билрча». Бу сёзле бизни ишибизни магъаналыгынын толусунлай кёрюттгендиле», - дейди мени ушакъ нёгерим.

юлдюле - битеу да жетеулен боладыла. Врач Зокъаланы Альбина 2016 жылдан бери ишлейди, Кызыланы Фатимат. Кыайчуланы Саняйт да сынаулу усталадыла, ала мында ишлегени 45 жылдан атлагъанды.

Бёзюланы Фатимат да жашаууну 30 жылын сабийлеге себеплик этууге бергенди. Тизгинге кырауучу Лиза Гучева бла Людмила Карданова да жууаплылыкларыны сөзген адамладыла. Алары барысы да бери келгенге не заманда да жарык тубейдиле, болушлукъ этерге ашыгъадыла. Багъауда битеу керекли затланы да Улбашланы Зухура тапдырады.

Зухура медицина иш бла байламлы болгъан адам биллимни дайым да ёсдюрюп турурга керек болгъанына тюшюнюпду. Аны себепли саулукъ сакълауда жангылыкълагъа дайым эс бурады, аланы ишинде хайырлангъа да итинеди. «Кюн сайын бир жангы затха юйренирге тюшеди. Сабийле бла ишлеген абданладан эсе башхарады. Сабийле бюгюн бла жашайдыла. Аланы хар кюнлери да байрамды, оюнду. Ала хар не гитче затны да жюрекчиликери бла ётдюрюп, жарсыдыла. Аланы алдайлыкъ туюлюсе. Аны уа бизни бёлумге ишлегенле бек иги билдиле», - дейди ол.

Зухураны биргесине ишлегенле, аныча, ийменчекледиле. Хар сёзюне аладан кысхач бла тартып чыгаргъанча эди. «Ишибизни не кыадар тынгылы этерге кюрешибиз, аллыбызга бирде алыкъа сёлешмегенле, бирде уа асыры кыоркъгъандан ауузларын ачарга унамагъанла да келедиле. Аланы хар бирине энци жол таба биле эснген а, ол бек аламаты», - дейдиле ала.

Ахырында жыйырманчы ёмюрню бек белгилли медсестрасы Виджиния Хендерсни бу сёзлерин келтирерге союме: «Медсестра - аяксызны аякларыды, сокыруну кёлзлери, сабийге таянчакды, жаш ананы кёллендирген кючю, сёлешалмагъан саусузну ауузуду». Къашхатауну ара район больницасыны сабийлеге бакъгъан бёлумюнде ишлегенле ма аллайладыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Бёлумде ишлегенлени кыаууму.

Бёлумде онеки ундурдук барды, кюндюз туруп, торлю-торлю процедураларын этип кетерча да беш жер кыурауланганды. Мында бир бирин билген, бир бирине не заманда да себеплик этерге ашыкыгъан адамла ишлейдиле. Ала кеп тую-

Бёлумде не заманда да тазады, тизгинлиди. «Алайсыз медицинада арталыда жарамайды. Кертисин айтханда, не ишде да улуу кёллююк этерге жарамайды, алай бизни ишибизде уа бютюнда», - дейди тамата медсестра.

Байпампыкыла

Донбассдан устазла сынауларын ёсдюредиле

Билдиргенибизча, Кыябарты-Малкъар кыураулуниверситетни Элбрусда билим беруу-илму арасында жай школуна Луганск Халкъ Республиканы кыурау педагогика университетини келечилери да кыатышдыла. Бу кюнде ала педагогика эм дизайн колледжде болгъандыла.

КъМКЪУ-ну педагогика, психология, физкультура бла спорт институтуну таматасы Ольга Михайленко айтханга кёре, алгъаракълада РФ-ни илму эм бийик билим беруу министри Валерий Фальковну бегими бла улууниверситет ДГПУ-ну ЛГПУ-ну стратегиялы партнёру болгъанды. Анга кёре, бюгюнлюкде торлю-торлю проекле бирге бардырыладыла. Алимле, преподавателле, студентле эм аспирантла да бирге илму конференцияла, конкурсла, форумла эм башха ишлеге кыатышдыла.

Жай школну программасына кёре ЛГПУ-ну келечилерине лекцияла окулладыла, сынауларын

кючлерча мадар этиледиле эм мастер-классла бардырыладыла. Аны башагъанлагъа «Школга дери юйретиу» эм «Гитче класслада окутуу» жаны бла шагъатлыкъ кыагытла берилдикдиле.

Кюнакъла колледжде чемпионатха хазырларга болушхан интерактив оборудованила бла шагъарейленгендиле. Ол санда гитче программистлеге «Уроки робототехники «Мататалаб», «Интерактив песочница», «Смарт-интерактив кыанга», «Лего-конструктор» эм башха жангычылыкъла да ЛГПУ-ну устазларын улуу сейрге кыалдыргъандыла.

- КъМКЪУ бизни кесини сынамындан юлюш этерге чакыргъанына бек ырызбыз. Бюгюн бизге интерактив майданланы кёрюттгендиле. Бизнича жаш республикага былай амалла ахшы себеплик этерчадыла. Коллегаларыбыз билим беруу программаларыны кыурамы бла шагъарейлендиргендиле, ишлеринде хайырланган оборудованиланы эм

башха затланы да кёрюттгендиле. Бизге быллай улуу эс бурганлары бек кыуандырады, - дейди Брянковск колледжини преподаватели Оксана Чудина.

Дизайн колледжде уа кюнакълагъа аны таматасыны орунбасары Алим Канлоев тюбегенди. Ол учрежденианы тарыхыны эм ишини юсюнден да толу хапарлагъанды. Студентле жарашдыргъан миллет кийимлени, кыамишден этилген кюйючюклени, суратланы, скульптураланы да кёрюттгенди.

WorldSkills стандартха кёре жарашдырылгъан «Технология моды» компетенция майданны оборудованиы бла уа Хаджиланы Залина шагъарейлендиргенди.

Экскурсия бошалгъандан сора ЛГПУ-ну педагогу Наталья Рабинович дизайн колледжини ишине бюсюрегенлерин, устазланы иш кёллююклерин эм студентлени да фахмулукъларын чертгенди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Билдириу

Келишим бла аскерде кыуллукъ этерге чакырадыла

Ата журтубузну эм Украинаны кыарындаш халкын кыоруулар, Юг аскер округу бёлумлерин аскерчиле бла жалчтыр мурат бла КъМР-ни аскер комиссариаты энци аскер операцияга кыатышыргъа ырыз болгъанлары контракт бла аскерге алады.

Украинада энци операцияга келерини ырызлыклары бла кыатышыргъа сыйгенле контрактха кюл салыргъа боллукъдула. Алай аскерге контракт бла хар инсан да алынып кыалмайды. Комиссариатха ол жаны бла тилекни бу кыауумла берирге боллукъдула:

- шёндю аскерде чакырыу бла кыуллукъ этгенле, бийик эм орталыкъ профессионал билимлери бар эсе;
 - аскерде чакырыу бла бек аздан 3 аины кыуллукъ этгенле;
 - запада болмаган эр кишиле - Росгвардияда, разведкада, Госохранада, быллай башха структуралада кыуллукъ этгенле;
 - запада болган эр кишиле;
 - бийик билимлери болгъан эр кишиле, запада турмаганла;
 - аскер училищелени студентлери.
- Контракт бла кыуллукъ этерге 50 жылга дери эр кишилени эркинликлери барды - чакырыу бла аскерде кыуллукъ этгенле, сокууларына кёре чекле болмаганла. Сюду оюнуу бла жууапха тартылып, алай законлу мадарла бла бу низам тохтатылгъан кезиуде да контрактха кюл салыргъа боллукъду.
- Украинада, Луганск эм Донецк халкъ республикалада кыуллукъ этгенлеге тёлуле:
- рядовой (1 т.р.) - бир айга 168 минг сом;
 - рядовой (2 т.р.) - бир айга 173 минг сом;

- ефрейтор (3 т.р.) - бир айга 179 минг сом; кичи сержант (4 т.р.) - бир айга 188 минг сом; сержант (5 т.р.) - бир айга 192 минг сом; тамата сержант (6 т.р.) - бир айга 203 минг сом;
 - старшина (7 т.р.) - бир айга 208 минг сом; прапорщик (8 т.р.) - бир айга 196 минг сом; тамата прапорщик (9 т.р.) - бир айга 210 минг сом;
 - лейтенант (10 т.р.) - бир айга 222 минг сом; Энци операциядан кыайтхандан сора «Ветеран боевых действий» деген ат берилдикди.
- Аланы сабийлери вузлагъа 10-процентлик квота бла экзаменсиз кирликдиле, суворов эм кадет училищелеге уа конкурссуз эм экзаменсиз алынырыкдыла.
- Андан сора да, Украинада энци аскер операцияга келерини ырызлыклары бла кыатышыргъа сыйгенлени «БАРС» энци аскер компания да чакырады. Торлюторлю усталыклары болгъанла керекдиле. Сайлауагы чырмаула аз болгъанларын айтырады. Жаланда улуу аманлыкъа ючюн жууапха тартылгъанланы алмайдыла. Дагында саулукъга кёре излемле да бардыла. «БАРС» кыауумда кыуллукъ этгенлеге аякыкыны ёлчми 200-300 минг сомга жетеди. РФ-ни Президентини 98-чи номерли указына тийишлиликде башха тёлуле да бериледиле.
- Контракт бла неда «БАРС» отрядда келерини ырызлыклары бла кыуллукъ этуину юсюнден сорууланы жашаган жерде аскер комиссариатлагъа неда КъМР-ни аскер комиссариатына берирге боллукъду.

Басмагъа ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

УЧРЕДИТЕЛЬЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВУСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары),
ЖАНГУРАЛЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору приёмни - 42-63-01.
Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 40-03-24.
Секретариат - 40-93-62. Кореكتورла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛОМЛЕРИ:
Политика эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Культура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окыуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу - 42-37-94.
Энци корреспондент - 42-68-72.
Операторла - 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла бла кыагыт жюрютмейди. Кюл жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайдыла.

Газетде басмаланган материалда айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишимге боллукъдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кёнюн алмайды.

Газет Связны, информация технологияланы эмда асдамлы коммуницияланы ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарла управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер - ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени ислерине тапдыру ючюн КъМР-ни почта связны федерал Управлениы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21

Газетлени розничнагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер общество жууаплыды. Телефон: 42-69-34

Газет ийыкыда юч кере чыгъады - геюрге, орта, шабат кюнде.

Номерге графикте кёре 19.00 сагъатда кыюл салынады. 20.00 сагъатда кыюл салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРГЪАНЛА:
Курданланы Сулейман - дежурный редактор; Кучукуланы Сафия; Кегенчиланы Зульфия - жууаплы секретары орунбасарлары; Зезаланы Лида (1-чи бет), Бийчеккуланы Жаннета (2-чи бет), Гелаяланы Валентина (3,4-чу бетле) - кореكتورла.

Тиражы 1437 экз. Заказ № 1494
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Пальчик шахар,
Ленин агълы проспект, 5
электрон почта:
elbor_50@mail.ru